

ผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครู สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

The effect of using contemplative education to enhance teacher's characteristics
for students of Rajabhat University, faculty of education

วันทนี นามสวัสดิ์¹
Wantanee Namsawat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) ศึกษาความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู 3) ศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู 5) ศึกษาพฤติกรรมการเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (The Pretest Posttest Control Group Design) และการวิจัยแบบผสม คือ เป็นทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในภาคเรียนที่ 1/2554 จำนวน 272 คน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 100 คน รวม 2 ห้องๆ ละ 50 คน ที่ได้โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มและกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูซึ่งกำหนดโดยคุรุสภา 2) ชุดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู จำนวน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

8 ชุด มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.76/86.72 3) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาจำนวน 8 แผนๆละ 8 คาบ รวม 64 คาบ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 5) แบบสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักเรียนในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มทดลอง หลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่ามัธยฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของกลุ่มทดลอง หลังเรียนกับเรียนมาแล้ว 14 วัน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 ซึ่งแสดงว่านักศึกษามีความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู

3. ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่ามัธยฐานของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในระดับมากที่สุด

5. นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเป็นครูขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสูงทั้งด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและจรรยาบรรณต่อสังคม

คำสำคัญ : จิตตปัญญาศึกษา,

ชุดกิจกรรม,คุณลักษณะความเป็นครู

Abstract

This research aimed at the following: 1) To make a comparative study of self-awareness of teacher characteristic of students in the Faculty of Education at Rajabhat University, before and after using activities and the contemplative education. 2) To study the retention of self-awareness of teacher characteristics of students in the Faculty of Education at Rajabhat University. 3) To make a comparative study of self-awareness of teacher characteristics between the students in experimental group and control group. 4) To study the students's satisfaction towards teaching and learning process of contemplative education. 5). To study teacher characteristics in experimental group on the professional experience practicum.

The methodology of this research was the experimental research (The Pretest Posttest Control Group Design) and the

mixed research method of the quantitative and qualitative types. Target groups were 276 student teachers in the Faculty of Education at Buriram Rajabhat University, in the first semester of 2011 academic year. They were simple random sampling selected as whole classes from existing classrooms and then randomly assigned into two groups: the experimental and control groups with 50 students in each group.

The research instruments were followings: 1).The self-awareness of teacher characteristic evaluation form 2). The eight sets of activities for reinforcement of teacher characteristics with the efficiency of 86.76/86.72 3). The eight contemplative education teaching plans, each of which had 8 periods with 64 plans in totality 4).The twenty points evaluation forms on satisfaction towards teaching and learning through activities and contemplative education method with the reliability of 0.82 5).The in-depth interview of educational supervisors, teacher trainers, and students

Research finding were as follows: 1). The outcome from Wilcoxon signed-rank test shows that the teacher characteristics self-awareness of the experimental group post-test was significantly different from pre-test at 0.05 level in which the post-test median was higher than pre-test . 2).The

results of the study showed that the retention of the experimental group students after study for fourteen days and post-test were not different. 3).The outcome from the Mann–Whitney U test shows that teacher characteristics self-awareness of the experimental group post-test was significantly different from the control group at 0.05 level in which the experimental group median was higher that the control group. 4).Rajabhat university students' satisfaction towards teaching and learning through activities and contemplative education was in the highest level. 5). During professional experience practicum the students in the experimental group had teacherhood at the high level. Recommendation: Teaching and learning through activities and contemplative education method is best practice to enhance the teacher characteristics for the students of Faculty of Education, Rajabhat University and there should be further research in this contemplative education.

Keywords : Contemplative education, Activity sets, Teacher characteristic

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 มาตรา 6 กล่าวว่า การ

จัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในมาตรา 52 กล่าวว่ให้กระทรวง ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานงานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู อาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็ง ในการเตรียมบุคลากรใหม่และบุคลากรประจำการ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอและในมาตรา 56 กล่าวว่ การผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้คุรุสภาได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษา(คุรุสภา. 2546 : 2) โดยกล่าวถึงมาตรฐานบัณฑิตครูไว้ว่าต้องมีความรู้การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การปฏิบัติตนและการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ การประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรับรองมาตรฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษารอบที่ 2 พ.ศ.2549-2553 มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตไว้ว่า บัณฑิตเป็นผู้ เรื่องปัญญา มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะและ ภูมิปัญญาในงานอาชีพในฐานะของนักวิชาชีพชั้นสูง

ทักษะวิจัยในฐานะนักวิชาการชั้นสูง มีจิตสำนึก และภูมิธรรม

ด้วยเหตุดังกล่าวบัณฑิตคณะครุศาสตร์จึง ต้องได้รับการส่งเสริมให้มีจิตสำนึกและมีคุณธรรม ในฐานะบัณฑิตและฐานะแห่งความเป็นครูไปพร้อมกัน และด้วยเหตุที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง และเป็นวิชาชีพควบคุม กล่าวคือ ผู้ที่จะประกอบ วิชาชีพนี้ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจาก คุรุสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพครู มีหน้าที่กำกับดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ของวิชาชีพ มีอำนาจในการออก พักใช้ เพิกถอน ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ส่งเสริมพัฒนาการ ประกอบวิชาชีพ และเป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งแม้จะมีการกำกับ ดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยา บรรณของวิชาชีพดังกล่าว แต่ก็ยังมีครูจำนวนหนึ่ง ถูกกล่าวหาหรือถูกกล่าวโทษว่าเป็นผู้ประกอบ วิชาชีพที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลสรุปการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2542-2551) ในประเด็นปัญหาด้านการผลิต และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการ ศึกษาว่า หลักสูตรการผลิตครูไม่สอดคล้องกับการ ปฏิบัติจริง ขาดการประสานระหว่างหน่วยผลิตและ หน่วยใช้ครู คุณภาพบัณฑิตยังไม่เป็นที่พึงพอใจ และ ความศรัทธาต่อวิชาชีพครูยังมีน้อย ทำให้คนดี คน เก่ง ไม่ต้องการเป็นครู ทำให้ขาดครูที่มีคุณภาพ ครู บางส่วนยังขาดจิตสำนึก จิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : 16) จากเหตุดังกล่าวสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้ดำเนินโครงการขับเคลื่อนเครือข่ายคุณธรรม เพื่อเป็นการพัฒนาคุณธรรมในระบบการศึกษาใน

ระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยการอบรมผู้นำทางจิตตปัญญาศึกษาสู่มหาวิทยาลัยร่วมกับศาสตราจารย์ประเวศ วะสี ซึ่งเป็นประธานในการประชุมร่วมกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากด้านในของผู้เรียน

จากแนวความคิดดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เครือข่ายกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา และศูนย์จิตตปัญญาศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงร่วมดำเนินการอบรมภาวะผู้นำทางจิตตปัญญาศึกษาสู่มหาวิทยาลัยขึ้น โดยมุ่งหวังให้แก่นำระดับผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและนำแนวคิดสู่การปฏิบัติตามบริบทของแต่ละสถาบัน

ในส่วนบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 จะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถาบันการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและจากการนิเทศนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า การสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่ต้องดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยนำคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคุรุสภาเป็นกรอบในการสร้างเสริมโดยใช้ชุดกิจกรรม

และกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อการตระหนักรู้ตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางความคิดและจิตสำนึกใหม่จากด้านในที่จะส่งผลถึงพฤติกรรมความเป็นครูต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

2. เพื่อศึกษาความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูระหว่างนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

5. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (The Pretest Posttest Control Group Design) และการวิจัยแบบผสม คือ เป็นทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในภาคเรียนที่ 1/2554 จำนวน

100 คน รวม 2 ห้องฯละ 50 คน ที่ได้โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1). แบบประเมินความตระหนักรู้ตนเอง ในคุณลักษณะความเป็นครู เป็นแบบประเมิน 5 ระดับ มีรายการข้อความ 53 ข้อ ตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครูซึ่งกำหนดโดยคุรุสภา

2). ชุดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู จำนวน 8 ชุด

3). แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาจำนวน 8 แผนฯละ 8 คาบ รวม 64 คาบ

4). แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู จำนวน 20 ข้อ

5). แบบสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ครูพี่เลี้ยง และนักเรียน ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1). นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบประเมินความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู

2). ผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนวิชาการพัฒนาความเป็นครู (1011101) โดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาสำหรับกลุ่มทดลองและจัดการเรียนการสอนตามปกติสำหรับกลุ่มควบคุม

3). นักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่ม

ควบคุมตอบแบบประเมินความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอน

4). นักศึกษากลุ่มทดลองตอบแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

5). หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอน 14 วัน นักศึกษากลุ่มทดลองตอบแบบประเมินความตระหนักรู้ตนเองอีกครั้ง เพื่อประเมินความคงทนในความตระหนักรู้ตนเอง

6). ผู้วิจัยสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ครูพี่เลี้ยง และนักเรียนในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองจำนวน 3 คน ซึ่งได้โดยการสุ่มอย่างง่าย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1). การศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบวิลคอกซอล (Wil coxon)

2). การศึกษาความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบวิลคอกซอล (Wil coxon)

3). การศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์โดยการทดสอบแมนวิทนียู (Man-Withney U Test)

4). การศึกษาความพึงพอใจของ

นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจัดปัญหา
ศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5). การศึกษาพฤติกรรมการเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดย
การพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องผลการใช้จัดปัญหาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ แบ่งได้เป็น 5 ตอน ดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูก่อนและหลังการใช้
ชุดกิจกรรมและกระบวนการจัดปัญหาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง
จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและจรรยา
บรรณต่อสังคมในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการ
จัดปัญหาศึกษา

จรรยาบรรณ	มัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด)		ค่านัยสำคัญทางสถิติ
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
ต่อตนเอง	3(3-4)	5(5-5)	.000*
ต่อวิชาชีพ	3(3-4)	5(5-5)	.000*
ต่อผู้รับบริการ	3(3-4)	5(5-5)	.000*
ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	3(3-4)	5(5-5)	.000*
ต่อสังคม	3(3-4)	5(5-5)	.000*

จากตาราง 1 แสดงว่าความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูทั้ง 5 ด้าน ในพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจัด
ปัญหาศึกษา มีความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูทั้ง 5 ด้าน ในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลองหลังเสร็จสิ้นการทดลองทันทีและหลังการทดลองผ่านไป 14 วัน เพื่อศึกษาความคงทนในความตระหนักรู้ตนเอง

จรรยาบรรณ	มัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด)		ค่านัยสำคัญทางสถิติ <i>p-value</i>
	หลังเสร็จสิ้นการทดลองทันที	หลังการทดลองผ่านไป 14 วัน	
ต่อตนเอง	5(5-5)	5(5-5)	1.000
ต่อวิชาชีพ	5(5-5)	5(5-5)	1.000
ต่อผู้รับบริการ	5(5-5)	5(5-5)	1.000
ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	5(5-5)	5(5-5)	1.000
ต่อสังคม	5(5-5)	5(5-5)	1.000

จากตาราง 2 แสดงว่านักศึกษาในกลุ่มทดลอง มีความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูทั้ง 5 ด้าน ในพฤติกรรมที่พึงประสงค์หลังเสร็จสิ้นการทดลองทันทีและหลังการทดลองผ่านไป 14 วัน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูทั้ง 5 ด้าน ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3. การศึกษาเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	N	ค่าอันดับเฉลี่ย (Mean Rank)	ผลรวมของอันดับ (Sum of Ranks)	Z	ค่าระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ (2 ทาง)
กลุ่มทดลอง	50	75.50	3,225.00	-	.000*
กลุ่มควบคุม	50	25.50	1,275.00	9.950	

* มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากตาราง 3 แสดงว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา มีระดับของความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูในพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มทดลอง มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.88$)

5. นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความเป็นครู (ตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพครู ซึ่งกำหนดโดยคุรุสภา) ขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่ในระดับสูงทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ทั้งนี้โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักเรียน

อภิปรายผล

1). ความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาหลังเรียนแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่ามัธยฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้แสดงว่า ชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่ผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญและการศึกษาประสิทธิภาพ (E1/E2) สามารถสร้างเสริมให้นักศึกษาเกิดความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากด้านในของผู้เรียนอันเกิดจากแนวทางปฏิบัติในการน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญ ตามหลักการส่งเสริมจิตตปัญญาศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธวิธีการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และคณะ (2552) ที่ศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาในชั้นเรียนอุดมศึกษาสองชั้นเรียนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษา มีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในผู้เรียน และผลการวิจัยของ มานิตา ลีโทชวลิต และ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2552) ที่ศึกษาวิจัยการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่นำวิธีการในการปฏิบัติตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างตรงตามความจริง รู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความสามารถและการแสดงออกของตนเอง

2). นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามีความคงทนในการตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดสอบความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองโดยเว้นช่วงเวลาในการประเมินครั้งที่ 2 มีระยะห่างกัน 14 วัน ตามที่ นันนอลลี (Nunally, 1986:35 อ้างถึงในรายา ขุนทอง, 2539:42) ได้กล่าวถึงการประเมินความคงทนในการเรียนว่า เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนต่างๆได้น้อยลง ควรเว้นช่วงเวลาในการทดสอบครั้งที่ 2 ให้มีระยะห่างกันอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ซึ่งเมื่อผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาทั้งสองครั้งไม่แตกต่างกัน จึงแสดงว่า นักศึกษามีความคงทนในความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู

3). ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า มีความแตกต่างกัน แสดงว่าการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา สร้างเสริมความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูได้มากกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่เน้นและให้คุณค่าในเรื่อง “การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ” เพื่อเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาผ่านกิจกรรมและกระบวนการที่หลากหลาย มีเป้าหมายก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและสรรพสิ่ง (จุมพล พูนภัทรชีวิน, 2551 : 12)

4). นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจัดปัญหาศึกษา ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดปัญหาศึกษาที่ผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้อง IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษาประสิทธิภาพ(E1/E2) ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูนั้นได้นำแนวคิดจัดปัญหาศึกษา ซึ่งหมายถึงกระบวนการเรียนรู้ด้านใด ทำให้เรียนรู้ที่จะรัก เรียนรู้ที่จะให้ เรียนรู้ที่จะยอมรับความหลากหลายทางความคิดมากขึ้น นำไปสู่ความตั้งใจที่จะทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่างๆมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล (วิจักขณ์ พานิช. 2548) โดยผู้วิจัยเลือกยุทธวิธีการสอนจัดปัญหาศึกษาโดยเริ่มด้วยการทำสมาธิ เหตุการณ์กระตุ้นผู้เรียนที่เน้นการฟังอย่างลึกซึ้ง สนทนาสนทนา การคิดด้วยใจที่ใคร่ครวญและบันทึกการเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ และทั้งนี้ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับ นฤมล อเนกวิทย์ (2552) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรจัดปัญหาศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ผ่านหลักสูตรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

5). นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการทางจัดปัญหาศึกษาในการสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครู มีพฤติกรรมการเป็นครูขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับสูงทั้งด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้

ร่วมประกอบวิชาชีพและด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากนักศึกษากลุ่มทดลอง 3 คน โดยการสัมภาษณ์ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู กับพฤติกรรมความเป็นครู และเป็นการเลือกวิธีประเมินที่เหมาะสมสำหรับจัดปัญหาศึกษา ดังที่ศูนย์จัดปัญหาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (2552) กล่าวว่า การประเมินที่เหมาะสมสำหรับจัดปัญหาศึกษา ได้แก่ การประเมินโดยใช้กระบวนการ ทศนแบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการที่ศนที่ใช้หลายมุมมองในการประเมินทั้งมุมมองจากบุคคลที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 การประเมินโดยใช้หลายกระบวนการร่วมกัน คือ 1).การประเมินตนเอง เพราะเป็นลักษณะเด่นของการเรียนรู้แบบจัดปัญหาศึกษาที่เป็นประสบการณ์ด้านในโดยตรงของผู้เรียน 2).การประเมินเชิงธรรมชาติและมีส่วนร่วม เพราะมีความยืดหยุ่นสูง ยอมรับความจริงที่หลากหลายและให้ความสำคัญของการศึกษาตัวบริบทและเกณฑ์การตัดสินเชิงคุณภาพ 3).การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เพราะการเรียนรู้ด้านในหลายประเภทจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ของครูอาจารย์ในการช่วยชี้แนะ ตรวจสอบ สอดคล้องกับ ศ.สุมน อมรวิวัฒน์ (2548) ที่กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ด้านในกับจัดปัญหาศึกษานั้นต้องคิดค้นนวัตกรรมที่เหมาะสมโดยข้อมูลสำคัญมักไม่ได้เป็นเชิงปริมาณแต่เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเชิงโลกทัศน์ ซึ่งผู้ประเมินต้องใช้ใจเข้าไปทำความเข้าใจกับผู้เรียน จึงจะสามารถประเมินได้อย่างเหมาะสม ผลงานวิจัยประเด็นนี้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล อเนกวิทย์ (2552)

ที่พบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยหลักสูตรจิตตปัญญาศึกษาและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่ามัธยฐานของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งการประเมินโดยผู้เรียน ผู้สอน และผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนจัดการเรียนการสอน อาจารย์ควรศึกษาคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมและกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างถูกต้องตามกระบวนการ

1.2 ระหว่างการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ อาจเลือกใช้กิจกรรมที่เป็นเหตุการณ์กระตุ้นผู้เรียนที่เน้นการฟังอย่างลึกซึ้งได้ตามความ

เหมาะสมสอดคล้องกับสาระและความมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

1.3 หลังการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลที่ได้จากการคิดด้วยใจที่ใคร่ครวญที่ปรากฏในบันทึกการเรียนรู้ โดยพิจารณาทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการและเจตคติของนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยผลการใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในระดับอื่นๆ เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลการใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่มีจำนวนคาบที่แตกต่างกัน ว่ามีผลต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

- คุรุสภา. (2548). ข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ พ.ศ.2548. กรุงเทพฯ : องค์การคุรุสภา.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). จิตตปัญญาศึกษา : รุ่งอรุณแห่งจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี 2551. นครปฐม:โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- นฤมล อนเภาวิทย์.(2552). การพัฒนาหลักสูตรจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พงษ์ธร ตันติฤทธิ์ศักดิ์และคณะ. (2552). จิตตปัญญาศึกษา : กรณีศึกษาสองชั้นเรียน. หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา ครั้งที่ 2. นครปฐม : โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- มานิตา ลีโทขวลิต และศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2552). การรู้แบบผุดเกิด : ประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี. หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี จิตตปัญญาศึกษา ครั้งที่ 2. นครปฐม : โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วราญา ขุนทอง. (2539). การเปรียบเทียบความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนจากบทเรียนโปรแกรมชนิดร้อยกรองและร้อยแก้ว. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิจักขณ์ พานิช. (2548). การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญในจิตผลิบาน. โครงการจิตวิวัฒน์ มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์.
- ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร.นครปฐม : โครงการเอกสารวิชาการ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ลำดับที่ 2
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2548). บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกผลเจริญ
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สรุปการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551). กรุงเทพฯ : องค์การคุรุสภา
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berliner, F. (2005). The Wisdom of Hearing, Contemplating, and Meditating in Online Learning, Retrieved. June 15 2006. From <http://www.contemplativemind.org/practices>
- Healy, M. (2000). East Meet West : Transformational Learning and Buddhist Meditation. Retrived February 5 2007 from <http://www.edst.Educ.Ubc.Ca/aeear/2000/healym-final.pdf>.
- Hladis, J. (2005). Contemplative Aspect of Naropa Online Learning. Retrieved June 15 2006. from <http://www.contemplativemineorg/practices>